יום ג', ט' באלול תשס"ה (13 בספטמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

אתמול, **ח' באלול** לפני 66 שנה, ערב פרוץ מלה"ע ה-II, בשנת תרצ"ט (1939), **נחתם חוזה ריבנטרופ-מולוטוב,** חוזה אי-התקפה הדדית בין גרמניה לברית המועצות. ב- 14 באוגוסט (9 ימים לפני-כן), הודיע שר החוץ הגרמני יואכים פון ריבנטרופ לסובייטים שגרמניה מוכנה לשפר את יחסיה עם ברה"מ (?!), והוא עצמו מוכן לבקר במוסקווה. במו"מ מזורז,שבו ייצג את ברה"מ שר החוץ שלה, ויצ'סלו מולוטוב, סוכם על חתימת חוזה כלכלי, ועל חוזה אי-התקפה וחלוקת תחומי ההשפעה במזרח אירופה בין גרמניה לברה"מ. החוזה הכלכלי נחתם כעבור 5 ימים. גרמניה התחייבה למכור ציוד, מכונות ומוצרים, בעיקר בתחומי הכימיה, החשמל, הנפט והתובלה וברית המועצות התחייבה לספק תבואות, מצרכי מזון וחומרי גלם. ב- 23 באוגוסט (ח' באלול) הגיע ריבנטרופ למוסקווה ובאותו יום חתם על החוזה לאי-התקפה. שני הצדדים התחייבו לא לתקוף זה את זה ולא לסייע לצד שלישי לעשות זאת. הוסכם שחילוקי הדעות ביניהם ייושבו בדרכי ידידות. **תוקף החוזה היה ל- 10 שנים**, וחתמו עליו בשם ממשלת גרמניה הנאצית ריבנטרופ, ובשם ממשלת ברה"מ – מולוטוב, מכאן שם החוזה.
להסכם הזה נוסף נספח סודי הדן בחלוקת תחומי ההשפעה, ונקבע הגבול בעתיד: בסארביה, אסטוניה ולטביה הוכרו לשטח השפעה סובייטי (אח"כ נוספה להן ליטה), ואושר עניינה של ליטה בווילנה. הוסכם על חלוקת אזורי השפעה בשטחי פולין בקו הנהרות נרב, ויסלה וסאן. שני הצדדים הסכימו (הם ביניהם!) שפולין צריכה להישאר עצמאית, אך גבולותיה ייקבעו בעתיד.
הסכם זה, על נספחו הסודי, נחתם כשבוע לפני פרוץ המלחמה, ובעקבותיו חולקה פולין הכבושה. חלקה המזרחי (ביילורוסיה ואוקראינה המערבית) סופחו לברה"מ, וחלקי פולין האחרים נשארו בשלטון הגרמנים. ב- 1940 סופחו לברה"מ גם הארצות הבלטיות: ליטה, לטביה ואסטוניה, וכן בסארביה וצפון בוקובינה. כאמור, היה תוקף החוזה ל- 10 שנים, אך הוא נשמר פחות משנתיים. הגרמנים הפירוהו עם פלישתם לברית-המועצות (מבצע ברברוסה) ביום ראשון, כ"ז בסיון (22 ביוני) בשנת 1941.

****

ציפיתי ממקור מאמר זה [האנציקלופדיה של השואה] *להתייחס יותר להשלכות חוזה זה על מהלך המלחמה והשפעתו על גורלם של יהודי אירופה. לא מצאתי. אמנם דרכי ה' נסתרות, וקשה – אף במרחק של 60 שנה – לקבוע בוודאות תשובה לשאלה כזו. דבר אחד נראה לי נכון – "ההפוגה" הזו, ההבטחה שגרמניה לא תתקוף את ברית המועצות, נתן פסק זמן לאלו היהודים שכן יכלו לברוח מתפיסת הנאצים למצוא מקלט בחלקי האמפריה הסובייטית הרחוקים, וכן עשו. חלק קטן אף מצא דרך לעלות ארצה למרות מדיניות הספר הלבן של המנדאט הבריטי.*

קצת על האישיויות של חותמי חוזה זה – היום פון ריבנטרופ, מחר מולוטוב.
יואכים פון ריבנטרופ (1893-1946) – דיפלומאט ומדינאי גרמני. אחרי מלה"ע ה-I, עסק בייצוא יינות ויי"ש. באוג' 1932 הוצג בפני היטלר, שחיפש אז איש היודע לקרוא עיתונות זרה. בווילה שלו נערכו מספר פגישות שבעקבותיהן מונה היטלר לקנצלר. במהרה רכש לו ריבנטרופ עמדה של יועצו של היטלר לענייני חוץ. הוא היה נאמן להיטלר כ'עבד נרצע'. עם זאת הוא ניסה להניא את היטלר מהפרת ההסכם

"קומה אלוקים, שופטה הארץ, כי אתה תנחל בכל הגוים." [תהלים פ"ב 8]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שלישי** בשבת
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

בס"ד

"הדף היומי לתולדותינו"

יום ג', ט' באלול תשס"ה (13 בספטמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

עם ברה"מ ולא הצליח. ריבנטרופ נדון בנירנברג למוות בתליה על פשעים נגד השלום ופשעים נגד האנושות.

"קומה אלוקים, שופטה הארץ, כי אתה תנחל בכל הגוים." [תהלים פ"ב 8]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שלישי** בשבת
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל